

ELS DISSABTES, CIÈNCIA

Dones en ciència: ara i aquí

S'ha d'exigir el màxim a les dones que investiguen, però també procurar que tinguin tots els mitjans

MANEL
Esteller

Una de les bones notícies dels darrers cinquanta anys en ciència és la progressiva incorporació de la dona a la tasca investigadora. Si moltes honroses excepcions han existit a l'edat clàssica, com **Hipàtia** (segle IV), que a Alexandria va estudiar matemàtiques, astronomia i mecànica, no és fins al començament del segle XX que sorgeix la gran icona de la recerca en femení: **Marie Curie**. Nascuda a Polònia i posteriorment nacionalitzada francesa, va guanyar el premi Nobel de física l'any 1903 i el premi Nobel de química el 1911 pels seus descobriments en el camp de la radioactivitat. ¡Per treure's el barret! I a més a més va contagiar la passió per la investigació a la seva filla gran, **Irène Joliot-Curie**, que també va ser guardonada amb el premi Nobel de química (l'any 1935). No em puc ni imaginar les converses familiars de sobretaula dels diumenges a casa seva...

EL MÈRIT DE la doctora **Marie Curie** va ser enorme perquè va desenvolupar la seva excel·lent feina en un ambient clarament discriminatori per al seu sexe. En aquest cas, si molts cops es diu que *darrere* d'un gran home sempre hi ha una gran dona, també la feina del marit de la doctora **Curie, Pierre Curie** (també premi Nobel de Física l'any 1903), va ser molt important. Malauradament, **Pierre** va morir atro-

pellat per un carro de cavalls als carrers de París l'any 1906, d'una manera molt semblant a com li passaria a un altre geni, l'arquitecte català **Antoni Gaudí**, que va ser envestit per un tramvia al carrer de Bailèn, vint anys més tard.

No obstant, va ser a partir de la finalització de la segona guerra mundial que el paper de la dona va començar a augmentar a poc a poc, tant en nombre d'investigadores com també pel que fa a la seva rellevància. Evidentment, es van continuar succeint injustícies flagrants, com l'absència de reconeixement durant la seva època de la investigació portada a terme per la doctora **Rosalind Franklin**, que amb els seus experiments de difracció de raigs X a principis dels anys 50 va contribuir d'una manera decisiva a descriure la doble cadena d'ADN, el nostre material genètic.

Però el camí ja estava marcat i acabaria donant de si els millors investigadors en els seus camps, tots ells dones, com **Barbara McClintock** (premi Nobel de medicina o fisiologia l'any de 1983 pel seu treball en mapatge genètic), **Rita Levi-Montalcini** (premi Nobel de medicina o fisiologia de l'any 1986 pel seu descobriment sobre el factor de creixement neuronal), **Elizabeth Blackburn** (premi Nobel de medicina o fisiologia de l'any 2009 per caracteritzar els extrems dels cromosomes, *telòmers*), **Lynn Margulis** (la unió entre cèl·lules

FRANCINA CORTÉS

primitives per originar cèl·lules més modernes, *endosimbiosi*) o les primatòlogues (que no és l'estudi dels cosins, sinó dels primats) **Jane Goodall** i **Dian Fossey**. El llibre d'aquesta última, *Gorilles en la boira*, encara desperta en mi records d'uns temps que no tornaran.

PER AQUÍ HEM anat fent el que hem pogut en la incorporació definitiva de la dona a la carrera científica i perquè tinguin els mateixos drets, però també les mateixes obligacions, que els homes. La segona república va plantar una primera llavor de dones investigadores que ràpidament va ser arrasada per la ignorància i el menyspreu al coneixement de quaranta anys de franquisme. La recuperació democràtica va començar a intentar posar les coses al seu lloc i, en aquesta etapa,

una deixeble del professor **Severo Ochoa** (premi Nobel de medicina o fisiologia l'any 1959), la doctora **Margarita Salas**, va ser una pionera en la introducció de la biologia molecular a l'Estat.

AL NOSTRE PAÍS, a Catalunya, aquesta flama d'investigadores destacades la continuen portant moltes dones, com la doctora **Lina Badimon** (trombosi i arteriosclerosi, Centre d'Investigació Cardiovascular i Hospital de la Santa Creu i Sant Pau), la doctora **Anna Veiga** (infertilitat i cèl·lules mare, Centre de Medicina Regenerativa i Institut Universitari Dexeus), la doctora **Fàtima Bosch** (teràpia gènica, Universitat Autònoma de Barcelona); o dones que són una miqueta més joves, com per exemple la doctora **Mara Dierssen** (neurobiologia i síndrome de Down, Centre de Regulació Genòmica), la doctora **Aurora Pujol** (neurociències i adrenoleucodistrofia, Institut d'Investigació Biomèdica de Bellvitge), la doctora **Laura Lechuga** (biosensors, Centre d'Investigació en Nanociència i Nanotecnologia) i la doctora **Núria López-Bigas** (estudi computacional de les malalties humanes, Universitat Pompeu Fabra).

Fins i tot hem estat capaços d'importar talent femení de fora, com és el cas de la doctora **Caterina Biscari**, la directora italiana del nostre sincrotró Alba. Hem d'exigir a totes elles el màxim, però també hem de procurar que tinguin tots els mitjans per poder desenvolupar les seves excel·lents investigacions. ≡

Metge. Institut d'Investigacions Biomèdiques de Bellvitge.